

Academicianul-profesor Alexandru Surdu a plecat în lumina Gândului deplin

MARIAN NENCESCU

*Institutul de Filosofie
„Constantin Rădulescu-Motru”
Academia Română*

e-mail:

nencescu_marian@yahoo.com

Article history

Received: 15.12.2020

Received in revised form: 20.12.2020

Accepted: 23.12.2020

Available online: 30.12.2020

Title: “Academician-Professor Alexandru Surdu has gone into the light of Divine Thought”

Abstract: December 11, 2020 turned out to be a bad day. The heart of the academic-professor Alexandru Surdu stopped beating, just a few months before his 83rd birthday (he was born in Brasov, on February 24, 1938). He was, certainly, the most important Romanian philosopher of our time.

Keywords: philosophy; system; tribute; culture; journalism;

Ziua de 11 decembrie 2020 s-a dovedit a fi una nefastă. Inima academicianul-profesor Alexandru Surdu a încetat să mai bată, cu doar câteva luni înainte de a împlini 83 de ani (se născuse la Braşov, la 24 februarie 1938). A fost, cu siguranţă, cel mai important filosof român al vremurilor noastre. Dar a fost şi un desăvârşit jurnalist cultural, rodul articolelor sale risipite de mai bine de patru decenii în presa românească din toată ţara fiind valorificat în cea mai amplă enciclopedie a vremurilor noi, în ciclul *Vocaţiilor filosofice româneşti*, ajuns, forţat de destin, doar la volumul al 13-lea. Şi câte alte proiecte editoriale au mai rămas pe şantier...

Paleta cunoştinţelor sale era strălucitoare, la fel cum îi era şi cuvântul. Avea o înflăcărare oratorică cum demult n-a mai cunoscut Aula Academiei Române. Discursurile sale erau adevărate modele de argumentare şi stil. Era,

chiar dacă nu rostit, „omul deplin al culturii române”, după modelul poetului eponim, la care își raporta, asemenea lui Constantin Noica, colaboratorii. A-l iubi pe Eminescu, însemna a fi, pentru profesorul Alexandru Surdu, „de ultimă încredere”. Și, în generozitatea sa, a avut multă încredere în oameni, chiar dacă au fost destui care l-au trădat sau l-au ponegriț.

Opera sa, atâta cât a scris, incompletă pentru profesor, intangibilă pentru oricine s-ar încumeta să-i urmeze modelul, a fost exemplară. Regăsim în cărțile sale, atât în cele de filosofie, dintre care se desprinde *Filosofia pentadei*, cu siguranță ultima rostuire pe teme românesce a modelului sistemic, cât și în monografiile etnologice, de la *Dragobetele - povestea iubirii la români la Scheii Brașovului*, sau în eseistică, splendoarea imaterială a perfecțiunii gândirii, „o lume încremenită în toate frumusețile ei”, cum ar fi spus Eminescu. Sunt modele culturale eterne ale unui neam, sunt răsfirări ale *gândului*, desprinse din caierul ce ne toarce timpul, și care se întrețes întruna. Și, oare, cine dintre gânditorii români contemporani a reflectat cu mai mult folos decât profesorul Alexandru Surdu la destinul nemilos care ne-a lăsat adesea doar cu operele începute ale marilor noștri creatori?

În filosofie este vorba, la tot pasul, despre istorie, dar și despre timp. Dar nu despre istoria „necrolog”, cum îi spunea Profesorul Alexandru Surdu care s-a străduit să desprindă mereu, și ne-a îndemnat și pe noi, discipolii săi, s-o facem, *istoria vie*, dilaectico-speculativă, filosofia ce reunește prezentul cu trecutul, ambele fiind „pedestalul viitorului”. Credea sincer că filosofia e *ceva* care rămâne în urma noastră. Asta pentru că ce este a fost deja, pe principiul eminescian că „azi o vedem și nu e”, iar ce va fi nu știm, căci nu vom mai fi să dăm mărturie. Este un model de gândire ciclică, venit, pe filiera lui Constantin Noica, direct de la Eminescu și care a aparținut, ne asigura adesea Profesorul, unui filon de simțire ce se trage dintr-un trecut ce ne copleșește cu forța sa germinativă.

Aproape că nu ne mai interesează ce făceau, ori cum luptau strămoșii noștri, iar profesorul Alexandru Surdu ne-a provocat adesea la „șarade” istorice, cum găsim în recenta sa carte *De la Marea Unire la România Mare*, dar cu deosebire vrem să știm ce gândeau, cum și cui se rugau ei. La fel, urmând instinctiv acest model în filosofie, Alexandru Surdu a descoperit adesea metafore și „năluciri” poetice.

Filosof sistemic, Profesorul nu a neglijat nici simbolurile în care credea sincer. Un astfel de model social, simbolistic în formă și etico-moral în conținut, a fost ultimul său proiect de suflet, ce i-a acaparat timpul din urmă, crearea Ordinului Cavalerilor Marmațieni, nu neapărat o construcție publică, cât un semn de continuitate istorică. Și poate că, acolo, în Eternitate, tot la

Marmația eternă, leagănul miticilor *hiperborei*, cum și-i imaginau grecii, îi e gândul.

Anul ce acum se încheie cu atâta tristețe mi-a adus și bucuria de a-l însoți pe academicianul Alexandru Surdu la Gala Eminescu, organizată de Uniunea Ziariștilor Profesioniști, și de a rosti o meritată *Laudatio*. Intelectual deplin, asemeni marelui său înaintaș omagiat de breasla jurnaliștilor, Alexandru Surdu a practicat asiduu scrisul cotidian, publicând simultan, până în ultimele zile ale vieții, am spune, în numeroasele reviste naționale care îi solicitau colaborarea. După pilda lui Eminescu, dar și a lui Constantin Noica, gânditorul considera că „profesia”, dacă îi putem spune astfel, de filosof impune scrisul zilnic, ca o respirație a spiritului.

Premiul Național „Mihai Eminescu” a răsplătit, astfel, nu doar editarea scrierilor germane ale poetului, cel mai important dar adus culturii române: recuperarea lui Mihai Eminescu, filosoful, dar și activitatea de peste patru decenii a profesorului Alexandru Surdu pe tărâm publicistic. Este și acesta un exemplu pentru viitorii colaboratori ai *Eon*-ului sibian.

Cândva, Constantin Noica spunea că e bine că marele nostru poet nu a stăruit în filosofie, căci așa am fi pierdut un mare poet. În cazul profesorului Alexandru Surdu nu putem decât să ne bucurăm că nu a dat curs întru totul chemărilor și impulsurilor tinerești. A urmat calea filosofiei, împotrivindu-se *ispitelor* firești, iar dacă a reușit să stârnească „bufnița Minervei” este și pentru că filosofia sa a fost și va rămâne *mărturia readucerii aminte*.

Așa se cuvine să ne amintim de profesorul Alexandru Surdu: urmând zborul bufniței Minervei dinspre tenebrele uitării spre mărturia palidă a zilei de mâine.

MARIAN NENCESCU is a scientific researcher at the Institute of Philosophy of the Romanian Academy, in Bucharest, and is part of, as a publicist-commentator, on cultural issues, from the scientific board of publications *Curtea de la Argeș* (awarded the *Academic Merit* by the Romanian Academy), *UZPR Magazine*, and *Astralis*, from Bucharest. He is a permanent contributor to *Revista de Filosofie* and *Revista Izvoare Filosofice* (*Philosophy Magazine* and *Philosophy Sources Magazine*), from Tg. Mureș.